

Maredeu de Montserrat patrona d'Espanya

Autor: Manel Capdevila

Data de publicació: 01-05-2010

Durant segles, la Maredeu de Montserrat va ser la gran patrona espiritual de la monarquia hispànica. Des de l'època dels Trastàmara fins als Borja i els Àustria, la "Moreneta" va ser venerada per reis, emperadors i papes com a símbol de l'Espanya imperial, molt abans que el culte al Pilar fos institucionalitzat.

La projecció de la Maredeu de Montserrat cap a fora de Catalunya l'he trobat documentada ja a partir dels Trastàmara.

Hi pot haver algú més pro Trastàmara que el canceller Pero López d'Ayala (1332-1407) —que va apostar pel futur Enric II de Castella i va deixar el seu antic senyor el rei Pere "el Cruel" quan aquest va fugir a França? Per aquest fet, va ser premiat per Enric II amb terres i títols després que aquest fes morir Pere a Montiel. Ferran el Catòlic estava emparentat amb En López d'Ayala en línia ascendent indirecta. Doncs bé aquest canceller castellà va compondre uns Cantares a la Virgen. però per A quina 'Virgen'? La resposta es troba en un vers dels seus Cantares:

"Sennora con humildat -e deuoto corazón- prometo a Montserrat -yr facer mi oración-"

D'altra banda, el rei Ferran d'Antequera, trobant-se malament, va decidir tornar a Saragossa. Mentre hi feia cap, es va fer pujar a Montserrat en llitera, on, una vegada confessat i combregat, va passar-hi la nit. Va morir l'endemà a Igualada. Els seus successors —Alfons el magnànim, Joan Sens Fe, els Reis Catòlics? també van professar una gran devoció a la "Moreneta". Així mateix, Sant Ignasi de Loiola es va iniciar a Montserrat, a part de la cova de Manresa. Encara més, l'Emperador Carles I d'Espanya i el seu fill Felip van morir amb una imatge de la Maredeu de Montserrat a les mans. Sobre aquest darrer rei, cal no oblidar que havia pagat, entre el 1562 i el 1587, la reforma del Monestir i la costosa obra civil de l'esplanada.

Al seu torn els Borja, senyors de Xàtiva encara que d'origen oscenc, i Ferran el Catòlic van dedicar la capella de "Nostra Signora in Monte" de Roma —que es troba dalt de l'escalinata i formant part de la "Piazza di Spagna", la qual plaça va prendre aquest nom per ser un regal de l'esmentat rei Ferran d'Espanya?, a la Maredeu de Montserrat.

Així, imaginem En Roderic de Borja (Alexandre VI) erigint la plaça dedicada a Espanya en la qual va fer col·locar una capella i a dins un imatge de la Maredeu de Montserrat. Per a ell Montserrat representava Espanya. "La plaça, amb aquesta Maredeu presidint-la, podria haver-se dit, també plaça de Catalunya, però per a Roderic de Borja "rei de Catalunya i rei d'Espanya" eren la mateixa cosa. Així, la Maredeu que representava Espanya durant el segle XV era la Maredeu de Montserrat. Com potència conquistadora, l'imperi d'Espanya en aquells moments (basat únicament en les conquestes d'Itàlia) era l'antic imperi català (Corona d'Aragó). A en Ferran a Roma se'l considerava doncs Rei d'Espanya -encara que de Castella només va ser rei consort, i després regent-.

A part, els Borja van iniciar la construcció de la Basílica de Santa Maria di Monserrato, a Roma, a la via Monserrato (no es va dedicar ni a la Maredeu del Pilar, ni a la "Maredeueta dels Desamparats", sinó a la Moreneta). Es va acabar el s.XVI, i des de 1881 hi descansen les seves despulles, amagades en caixa única als sotans del Vaticà durant 400 anys.

De tot el que s'ha dit podem inferir que la patrona d'Espanya durant uns quants segles, va ser la "Moreneta". La "Pilarica", com patrona d'Espanya és un invent del segle XVIII i el "dia de la raça" un invent del s.XX. D'altra banda, era el 12 d'octubre del calendari julià, però pel concili de Trento, al dia 4 d'octubre de 1582 -la nit més llarga de la història, on va morir Santa Teresa- li va seguir el dia 15 del calendari gregorià, per tant Colom va arribar a Guanahaní el dia 22 del nostre calendari. De fet els catalans podríem celebrar el descobriment el dia 9 quan Colom va veure "llums de terra" tres nits abans del desembarc, motiu pel qual no va voler pagar a ningú el premi d'haver avistat terra, encara que aquesta illa hauria d'estar a una latitud molt per sota de la Gomera, per això es van falsificar els mapes, ja que els catalans, contra el que pensen alguns, sí que havíem firmat el tractat d'Alcaçoves (vegeu l'article).

De fet, fins al 13 d'octubre de 1640 (guerra dels segadors) no va aparèixer el "vot" de guardar memòria per l'aparició de la Maredeu el 12 d'octubre, i no va ser fins al 27 de Maig de 1642 que es va nomenar la Maredeu del Pilar patrona de Saragossa. El 1675 Climent X va ordenar que el 12 d'octubre es fes una processó general. Roma va concedir la "pregària" a la Maredeu del Pilar el 1723. Però va caldre esperar fins al 1739 perquè Climent XII declarés oficialment el 12 d'octubre "festa pròpia del santuari" (Felip V va morir dement als 63 anys -1746-, després de tornar al poder el 1724, en haver mort el seu fill Lluís I, que només va regnar set mesos). La basílica actual es va inaugurar el 5 de gener de 1916.

Qualsevol document que estigui datat o faci referència a una data anterior a 1640 (Saragossa) o 1739 (a tota Espanya), dient que Colom va arribar a Amèrica el 12 d'octubre "festivitat de la Maredeu del Pilar", no té rigor històric.

Es desconeixia la història primitiva del Pilar (hi ha molts documents apòcrifs) fins que en el s.XIX, l'arenyc Pare Fidel Fita (jesuïta-arxiver-director de la Biblioteca Nacional), va treure a la llum uns papers de Vallvidrera datats el 26 de juny de 987 del testament de Moció, fill de Fruya, que esmenten a la Maredeu del Pilar.

Així com els Trastàmara i els Austries, durant quatre segles, havien tingut una gran devoció a la "Moreneta", (a ella està dedicada també la capella del palau imperial de Viena), Felip V, que per raons òbvies, no compartia amb ells la idea de tenir la mateixa patrona que els catalans, no va parar fins a aconseguir que Roma enaltís a la "Pilarica" -que en aquell temps tenia tan sols un petit temple a Saragossa-, a la categoria de patrona d'Espanya, no escatimant despeses i ostentació els seus successors en la construcció de la Basílica del Pilar que es va inaugurar regnant Alfons XIII.

Per cert, el destí és imprevisible, després del mal que havia fet Felip V a Catalunya, un descendent seu -Alfons XIII, el que havia inaugurat la fastuosa Basílica del Pilar allunyant definitivament a la nostra Moreneta com patrona d'Espanya-, va haver de passar 53 anys enterrat sota l'advocació de la patrona de Catalunya, a la seva Basílica de Roma. El 1994 quan es van exhumar les seves restes per a dur-les a Espanya, la premsa espanyola va silenciar el lloc on havien passat 53 anys: la Basílica de Santa Maria in Monserrato.

Avui dia la casa Reial espanyola l'anomena "Iglesia Nacional Española de Santiago y Montserrat", amb l'excusa de que a mitjans del segle XIX es va desallotjar l'església de Santiago per amenaça de ruïna, passant la seva titularitat al temple de la Moreneta. Quin despropòsit, es podia haver reparat, jo penso que això es va fer per treure-li representativitat a la Moreneta, però bé, per més que alguns pretenguin el contrari, seguirà sent sempre l'Església de la Maredeu de Montserrat!. (Haurien de canviar també el nom del carrer!).

Les seves habitacions van romandre tapiades durant quatre segles, un cop restaurades, s'obren al públic el 27 d'abril de 2006, el dia de la Moreneta, no el dia de Santiago, —es a dir el Vaticà ho fa expressament degut a la relació Borja-Monserrat-Patrona d'Espanya, però la premsa espanyola no ho explicita, la deixa com una data triada a l'atzar- Si es considerès que els Borja estan enterrats al "Temple de Santiago", s'hauria fet el 25 de juliol.

Als Borja a Roma se'ls tenia per catalans (sota el seu mandat al Vaticà es parlava català: "oh Dio la chiesa in mani dei catalani"). Espanya els deu molt (el 1492 Amèrica era per Portugal —tractat d'Alcaçoves-, si no hagués estat per les "Intercaetera" d'Alexandre VI i la seva línia de Tordesillas). Ja comença a ser hora que es rehabiliti la seva memòria, Papes amb fills naturals o que donessin càrrecs als seus nebots, n'hi ha hagut a cabassos, i no crec que César i Roderic tinguessin necessitat de ficar-se al llit amb la Lucrecia, tenint a totes les dames d'Itàlia a la seva disposició. Morts "inesperades", n'hi ha hagut sempre (Príncep de Viana..), fins i tot al s.XX (Juan Pau I, Lady Di). Les seves victòries, el seu suport a Ferran i el fet de ser catalans (no italians), els van crear molts enemics, que a la seva mort es van acarnissar amb ells, arribant a l'extrem ja esmentat de tapiar les seves habitacions i deixar les seves restes a un racò dels soterranis del Vaticà, durant quatre segles. Són els únics Papes (de Roma) no enterrats al Vaticà, en canvi n'hi ha hagut de pitjors que si hi són.

Explicació a internet: " La Iglesia Nacional Española de Santiago y Montserrat" té el seu origen en la fusió de dues institucions, Santiago dels Espanyols i Santa Maria de Montserrat, fundades a Roma a la fi de l'Edat Mitjana com centres d'acollida de pelegrins espanyols. Pel seu origen i activitat els dos centres aviat van adquirir el caràcter d'esglésies nacionals Disposada el 1817 la clausura de l'església de Santiago per amenaça de ruïna es va ordenar la seva venda el 1878, romanent com única església espanyola la de Santa Maria de Montserrat, a la qual es va unir el 1822 l'altra titularitat. Avui, "Santa Maria in Monserrato degli Spagnoli" és l'Església Nacional d'Espanya a Roma.

Manel Capdevila